

Чи правомірно встановити строк дії договору за Постановою № 1275 до кінця року?

Воєнний стан триває вже близько півтора року, однак не триватиме вічно. Наразі експертність у закупівлях, пов'язаних з воєнним станом, є невід'ємною складовою як для оборонних замовників, так і для замовників, які здійснюють закупівлі, на які безпосередньо впливає воєнний стан. Оскільки обсяги оборонних закупівель значно збільшились, державним замовникам необхідно розуміти, які закупівлі можуть/повинні мати прив'язку до припинення дії режиму воєнного стану, а в яких краще застосовувати загальні норми цивільного законодавства щодо строку дії договору (наприклад, до кінця поточного року).

Закупівлі, які пов'язані з воєнним станом (приклади, класифікація)

Законодавство визначає [воєнний стан](#) як особливий правовий режим, що вводить в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності.

Перш за все слід визначитись, які саме закупівлі пов'язані з воєнним станом та з причиною його проголошення — збройною агресією російської федерації.

Особливості здійснення оборонних закупівель **на період дії правового режиму воєнного стану**, затверджені постановою Кабінету Міністрів України [від 11.11.2022 № 1275](#) (далі — Особливості № 1275, Постанова № 1275 відповідно), встановлюють порядок та умови здійснення оборонних закупівель для державних замовників у сфері оборони, служб державного замовника, а також військових частин, організацій (установ, закладів), що уповноважуються рішенням державного замовника у сфері оборони на здійснення закупівель та укладення державних контрактів (договорів) (далі — державні замовники), із забезпеченням захищеності державних замовників від воєнних загроз на період дії правового режиму воєнного стану.

Вочевидь, оборонні закупівлі прямо пов'язані з періодом дії правового режиму воєнного стану, а тому і зі збройною агресією російської федерації, однак існують й інші закупівлі, потреба в яких залежить від збройної агресії російської федерації, зокрема це закупівлі, які здійснюють органи місцевого самоврядування, направлені на ліквідацію руйнувань, ремонт військової техніки, надання поховальних та супутніх послуг та інше, а також товарів, які закуповуються для передачі їх військовим частинам (дрони, автомобілі та інше).

У цьому випадку доцільно провести класифікацію закупівель, які пов'язані з воєнним станом, **залежно від процедури їх проведення:**

Закупівлі, що здійснюють державні замовники згідно з абзацом 1 пункту 8 Особливостей № 1275, у порядку проведення відкритих торгів, що визначений Особливостями.

Закупівлі, що здійснюють державні замовники в порядку проведення спрощених закупівель, визначених Законом, в електронній системі закупівель, згідно з абзацом 1 пункту 8 Особливостей № 1275.

Закупівлі, що здійснюють державні замовники згідно з абзацом 1 пункту 8 Особливостей № 1275, у порядку відбору постачальника шляхом запиту ціни пропозицій постачальників відповідно до [Порядку формування та використання електронного каталогу](#), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.09.2020 № 822.

Закупівлі, що здійснюють державні замовники для потреб оборони згідно з пунктом 9 Особливостей № 1275, без застосування конкурентних процедур закупівель, передбачених Особливостями, за однієї з таких умов:

— розрахунок ціни договору передбачає прибуток до 25 відсотків собівартості товарів, робіт та послуг, у разі коли виконавець державного контракту (договору) є виробником запропонованого товару, надавачем послуг або виконавцем робіт;

— якщо виконавець державного контракту (договору) не є виробником товару, він має гарантувати, що сукупний прибуток усіх суб'єктів господарювання, що були залучені в ланцюгу постачання між виробником товару і виконавцем державного контракту (договору), становить до 25 відсотків первинної собівартості товару;

— собівартість товарів, робіт і послуг визначається виробником товару, надавачем послуг або виконавцем робіт на підставі стандартів бухгалтерського обліку.

Закупівлі озброєння, військової та спеціальної техніки, ракет і боєприпасів та їх складових частин, а також послуг із розроблення, ремонту, модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин, що здійснюють державні замовники без застосування видів (процедур) закупівель, визначених законами України «Про оборонні закупівлі» та «Про публічні закупівлі», у порядку, визначеному державним замовником, та з дотриманням положень розділу «Проведення закупівель озброєння, військової та спеціальної техніки, ракет і боєприпасів та їх складових частин, а також послуг із розроблення, ремонту,

модернізації озброєння, військової і спеціальної техніки, боєприпасів та їх складових частин» Постанови № 1275.

Закупівлі, що здійснюються за правилами, що встановлені постановою КМУ від [12.10.2022 № 1178](#), однак які можуть бути фактично пов'язані з воєнним станом. Наприклад, якщо державного замовника не уповноважено на здійснення тих чи інших закупівель згідно з Постановою № 1275.

Інший приклад — закупівлі, що направлені на ліквідацію руйнувань, ремонт військової техніки, надання поховальних та супутніх послуг та інше, а також товари, які закуповуються для передачі їх військовим формуванням (дрони, автомобілі та інше). У цю категорію потрапляють закупівлі, потреба замовника в яких зникне або ж суттєво зменшиться у разі припинення / скасування воєнного стану.

При цьому постанова КМУ від 12.10.2022 № 1178, на відміну від Постанови № 1275, діє протягом правового режиму воєнного стану в Україні **та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування**.

Варто зауважити, що законодавець в абзаці 1 пункту 8 Особливостей № 1275 передбачає відразу три види закупівель на розсуд державного замовника: відкриті торги, спрощені закупівлі, відбір постачальника шляхом запиту ціни пропозицій відповідно до [Порядку формування та використання електронного каталогу](#). При цьому не передбачає порядку вибору між цими процедурами.

Дивіться також [зміни до оборонних закупівель від 21.07.2023 у порівняльній таблиці](#).

Оборонні закупівлі: чи можна укласти договір до кінця року?

Перед державними замовниками, які здійснюють оборонні закупівлі, постає дилема у визначенні строків виконання та дії таких договорів. З одного боку, замовникам зручніше укласти договір до кінця року, що може бути пов'язано з плануванням закупівель, виділенням бюджетних коштів та відповідним звітуванням.

З іншого боку, з припиненням воєнного стану потреба в конкретній закупівлі може відпасти або суттєво зменшитись. Також виникають складнощі у визначенні порядку розрахунку ціни договору або цінової пропозиції учасника у закупівлях, де виконавець або учасник має пільги на сплату ПДВ, строк дії яких пов'язаний зі строком дії воєнного стану, тобто може виникнути ситуація, коли певний період дії договору виконавець не буде платником ПДВ, а в інший період дії договору буде зобов'язаний сплачувати ПДВ.

Законодавство **не містить обмежень щодо укладання договорів до кінця поточного року**. Водночас державний замовник вправі обмежити строк дії договору строком дії

режиму воєнного стану.

Читайте також [«Які товари, роботи та послуги можуть закуповуватися без ПДВ з 01.07.2023? Наводимо перелік»](#).

Які договори слід укладати без прив'язки до дати закінчення воєнного стану

Обмеження строку дії договору строком дії режиму воєнного стану не завжди є доцільним рішенням. Замовникам та державним замовникам слід оцінювати, чи дійсно із припиненням дії режиму воєнного стану відпаде або значно зменшиться потреба в закупівлі відповідних товарів або послуг.

Відповідь на це питання не завжди є очевидною та залежить від багатьох факторів. Наприклад, на перший погляд, потреба у закупівлі продуктів харчування для військовослужбовців може суттєво скоротитись з дати припинення або скасування правового режиму воєнного стану, однак насправді об'єми закупівлі продуктів харчування пов'язані скоріше зі строками демобілізації, а не зі строками припинення воєнного стану.

Таким чином, якщо строк дії договору на постачання продуктів харчування для військовослужбовців прив'язати до дати припинення режиму воєнного стану, можуть виникнути проблеми з постачанням продуктів у проміжок часу, коли режим воєнного стану вже припинено, але демобілізація ще не проведена.

Якщо закупівля за предметом є повторювальною або має безперервний характер (закупівлі електроенергії, продуктів харчування), доцільно укладати договір без прив'язки до дати припинення або скасування режиму воєнного стану.

Іноді замовники пов'язують строк дії договору про закупівлю зі строком припинення або скасування режиму воєнного стану, навіть у закупівлях, які не пов'язані з воєнним станом, оскільки виникнення потреби у здійсненні таких закупівель не пов'язано зі збройною агресією російської федерації.

Наприклад, в електронній системі наявні закупівлі послуг технічного обслуговування і ремонту офісної техніки, консультаційних послуг у галузях інженерії та будівництва, послуг кабельних мереж телерадіомовлення, за результатами яких укладені договори зі строком дії, що пов'язаний з припиненням або скасуванням режиму воєнного стану, потреба в закупівлі яких не зникне та навіть не зменшиться у разі припинення дії режиму воєнного стану.

Окремо зауважимо, що ви можете завантажити [приклад наказу про призначення відповідальної/уповноваженої особи і розподіл обов'язків \(Оборонні\)](#).

Практичні кейси щодо строку дії договорів та приклади умов таких договорів

Розглянемо для прикладу умови договорів оборонних замовників, які стосуються строку дії договору (в окремих випадках — строків поставки товарів).

Приклад 1

Міністерство оборони України проводило процедуру закупівлі [UA-2023-06-27-012902-а](#), предметом якої була вода питна бутильована. Строк дії договору не містить прив'язки до закінчення воєнного стану, має стандартне формулювання щодо його строку дії — до кінця року, однак містить застереження.

X. Строк дії договору

10.1. Договір набирає чинності з дати його підписання сторонами і діє до 31.12.2023 року, а в частині проведення розрахунків — до повного їх завершення.

10.2. Після закінчення терміну дії договору товар, визначений в п. 1.2, не підлягає постачанню замовнику за цим договором, документи, визначені пунктом 4.4, замовником не приймаються та повертаються постачальнику без реалізації.

Приклад 2

Здебільшого всі оборонні закупівлі, у яких замовником є Міністерство оборони, які наявні в електронній системі Prozorro, містять вищенаведений варіант умов договору щодо строку його дії. Однак бувають й інші варіації умов договору щодо строку дії договору в цього самого замовника.

Так, наприклад, процедура закупівлі [UA-2023-05-25-013747-а](#), предметом якої були продукти харчування та сушені продукти різні. Строк дії договору так і залишається стандартним — до 31.12, однак додається формулювання, що договір може бути продовженим на строк, достатній для проведення закупівлі в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми.

XII. Строк дії договору

12.1. Договір набирає чинності з дати його підписання сторонами і діє до 31.12.2023 року, а в частині проведення розрахунків — до повного їх завершення, за умови надання платіжних документів у межах дії договору. Після закінчення терміну дії цього договору зв'язання взаєморозрахунків здійснюється на підставі підписаних обома сторонами актів

звіряння.

За згодою сторін дія договору про закупівлю може бути продовжена на строк, достатній для проведення процедури закупівлі в обсязі, що не перевищує 20 відсотків суми, визначеної в початковому договорі про закупівлю, якщо видатки на досягнення цієї цілі затверджено в установленому порядку.

Приклад 3

Щодо посилання у договорах оборонних замовників на воєнний стан, то в проаналізованих договорах/проектах договорів, які містяться в електронній системі Prozorro, таку прив'язку замовники роблять у строках поставки товару. Так, у закупівлі [UA-2023-07-19-004237-а](#), предметом якої були покривельні матеріали (профнастил), у проєкті договору зазначені нижченаведені умови.

4. Строки, порядок поставки та приймання товару

4.1. Постачальник власними силами, засобами та за власний рахунок відповідно до умов даного договору зобов'язується здійснити поставку товару протягом 30 календарних днів з дня підписання договору, але в жодному разі не пізніше 31.12.2023 року, що відповідає терміну дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні», продовженого відповідними указами Президента України, у тому числі Указом Президента України від 01.05.2023 № 254/2023 «Про продовження дії воєнного стану в Україні» до 18.08.2023 року.

Однак у цьому проєкті договору строк дії договору залишається загальним, як наведено нижче:

14. Строк дії договору

14.1. Даний договір набирає чинності з дати його укладення сторонами та діє до 31.12.2023 року, а в частині взаєморозрахунків – до повного їх виконання сторонами.

Зверніть увагу! У Прикладі 3 чітко прописано обмежений строк постачання до 18.08.2023. Пропонуємо прописувати подібні умови так, щоб постійно не змінювати дату продовження правового режиму воєнного стану. Наприклад: ... що відповідає терміну дії правового режиму воєнного стану, введеного Указом Президента України від 24.02.2022 № 64/2022 «Про введення воєнного стану в Україні» (зі змінами), затвердженим Законом України від 24.02.2022 № 2102-ІХ.

Оскільки в проаналізованих автором закупівлях оборонних замовників, які наявні в електронній системі Prozorro, зазвичай прив'язка строку дії договору робиться до 31.12 або до іншої необхідної замовнику дати, то необхідно зауважити, що є закупівлі, в яких доцільно прив'язувати строк дії договору до певної дати, але не пізніше закінчення воєнного стану.

Так, наприклад, відповідно до звіту про договір про закупівлю, укладений без використання електронної системи закупівель, [UA-2023-07-19-003013-а](#), предметом закупівлі є макети військової техніки, строк дії договору — з 13.12.2022 до 31.12.2022. Однак, якщо б строк дії договору тривав довше, доцільно було б зробити застереження, що строк дії договору не може бути довшим, ніж до закінчення воєнного стану.

Приклад 4

Далі пропонуємо приклад умов проекту договору, де строк дії договору пов'язаний із закінченням воєнного стану.

Х. Строк дії договору

Х.Х. Договір набирає чинності з дати його підписання сторонами і діє до __.__.2023 року, але не пізніше дати припинення або скасування правового режиму воєнного стану в Україні.

Більше зразків знайдете в розділі [«Договори та додаткові угоди»](#).

Висновок

Законодавство не містить обмеження щодо строку дії договорів за оборонними закупівлями, тож замовник може вирішити укласти договори зі строком дії до кінця року.

В інших випадках замовникам та державним замовникам слід оцінювати, чи дійсно із припиненням дії режиму воєнного стану відпаде або значно зменшиться потреба в закупівлі відповідних товарів або послуг.

Відповідно, якщо потреба в товарах або послугах після припинення воєнного стану не зникне, зокрема у разі закупівель, які мають повторювальний або безперервний характер (постачання електроенергії, закупівлі бензину), прив'язувати строк дії договору до дати припинення режиму воєнного стану недоцільно.

Також на порталі [RADNUK.COM.UA](#) уже опубліковані такі матеріали щодо цієї теми:

[«Нова постанова по оборонних закупівлях № 1275: хто може нею користуватися?»](#);

«Перелік корисних посилань щодо норм законодавства про оборонні закупівлі починаючи з 24.04.2023»;

«Порушено строки публікації звіту: краще опублікувати з порушенням чи не публікувати взагалі?».